

ת"פ 359/03/14 - בעניין: מדינת ישראל, באמצעות פמ"ח, המאשימה נגד פלוני, הנאשם

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 359-03-14 מדינת ישראל נ' פלוני

בפני כב' השופט משה גלעד

בעניין: מדינת ישראל

באמצעות פמ"ח

ע"י ב"כ עו"ד טל עופר

המאשימה

נגד

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד גב' סנא ח'יר

הנאשם

גזר דין

איסור פרסום

על מנת למנוע פגיעה בנאשם ובני משפחתו, בשל האמור בגזר הדין בקשר למצבו הנפשי, אני אוסר פרסום שמו של הנאשם וכל פרט מזהה לגביו או לגבי משפחתו.

א. מבוא

עמוד 1

ביום 14.5.14, לאחר שהחלו להישמע הראיות בתיק, הגיעו הצדדים להסדר טיעון במסגרתו הודה הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן (סומן א', להלן: "כתב האישום") והורשע על-פי הודייתו בביצוע העבירות הבאות:

- א. **שוד** - עבירה לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
- ב. **נהיגה בזמן פסילה** - עבירה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: "פקודת התעבורה").
- ג. **נהיגה ללא רשיון רכב** - עבירה לפי סעיף 2 לפקודת התעבורה.
- ד. **נהיגה ברכב ללא ביטוח** - עבירה לפי סעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "פקודת הביטוח").

ב. עובדות כתב האישום בהן הודה הנאשם

מהעובדות בהן הורשע הנאשם עולה, כי ביום 15.2.14, סמוך לשעה 01.55 נהג הנאשם ברכב... אל תחנת הדלק "פז אפק" במטרה לשדוד את עובד תחנת הדלק. הנאשם נהג ברכב למרות שהיה פסול מנהיגה (מכוח פסק דינו של כב' השופט ש' יציב, מבית משפט השלום לתעבורה בחיפה, בתת"ע 7486-09-11, מיום 10.12.12). כן נהג הנאשם ללא רישיון נהיגה תקף וללא ביטוח. הנאשם כופף את לוחיות הזיהוי (קדמית ואחורית) של הרכב, על מנת להסתיר את מספר הרישוי ולהקשות על זיהוי הרכב.

הנאשם החנה את הרכב במתחם תחנת הדלק ויצא ממנו כשהוא עוטה על ידיו גרביים ואת פניו מסתיר בחולצה. הנאשם אחז בידו האחת "ג'בקה" ובידו האחרת בקבוק זכוכית וניגש אל דלת הכניסה למרכולית המצויה במתחם תחנת הדלק. אותה עת שהו במרכולית עובד תחנת הדלק יוסף עבדי ("המתלונן"), וחבריו עידן מזור ("עידן") ושמואל ממן ("שמואל").

הנאשם דפק באמצעות ה"ג'בקה" על דלת הכניסה למרכולית, תוך שהוא גורם לה נזק, עד אשר הגיע המתלונן אל הדלת. הנאשם צעק לעבר המתלונן שיפתח את הדלת, והמתלונן אשר פחד מהנאשם עשה כדברו.

הנאשם נכנס אל המרכולית, הניף את הבקבוק לעבר המתלונן וחבריו, ודרש מהמתלונן בצעקות - מספר פעמים - למסור לידיו את כל הכסף שהיה בקופת המרכולית. כן הורה לעידן ולשמואל, בצעקות, לשכב על הרצפה.

המתלונן, בפחדו מהנאשם, הוציא מן הקופה סכום של 1,976 ₪ והעבירם לידי הנאשם, בעוד חבריו יושבים על הרצפה. בהמשך לכך, נמלט הנאשם עם הכסף.

מטעם המאשימה הוגשו הראיות הבאות: חוות דעת רפואית (פסיכיאטרית) שנערכה על-ידי ד"ר ברגמן, מיום 19.2.14 (ט/1); חוות דעת רפואית (פסיכיאטרית) של ד"ר פישקין, מיום 23.7.14 (ט/2); גיליון הרישום הפלילי של הנאשם (ט/3), ממנו עולה כי לנאשם 6 הרשעות קודמות אשר כולן התיישנו אך לא נמחקו, בין היתר בעבירות אלימות, רכוש וסמים; גיליון הרישום התעבורתי של הנאשם (ט/4), ממנו עולה כי לנאשם 23 עבירות תעבורה; כתב אישום, הכרעת הדין וגזר הדין בתיק התעבורה של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה בתת"ע 7486-09-11 (ט/5), ממנו עולה כי על הנאשם חל מאסר על תנאי בר הפעלה בתיק זה בן 4 חודשים, בגין עבירות של נהיגת רכב בפסילה או ללא רשיון, או כשהרשיון פקע לתקופה העולה על 5 חודשים.

כן ביקשה ב"כ המאשימה להפנות לתקליטור המתעד את השוד (ת/2).

מטעם ההגנה הוגשה חוות דעתו הרפואית (פסיכיאטרית) של ד"ר קראקרה, מיום 18.6.14 (ס/1) וחוות דעתו של ד"ר א. נפתלי, מיום 20.11.96 (ס/2).

כן העידה מטעם ההגנה בת זוגו של הנאשם כיום, הגב' ט'. הגב' ט' סיפרה כי היא מתגוררת עם הנאשם ב-4 השנים האחרונות, ולהם 3 ילדים משותפים, ילדה מתקופה בה היתה בת זוגו של הנאשם בעבר, תינוק בן ... ותינוקת בת ...

הגב' ט' תיארה, כי הנאשם נהג לסייע לה בטיפול בילדים ובסידורים לבית ומאז מעצרו היא נאלצה להוריד את אחוזי משרתה (עובדת כוח עזר) במחלקת נפרולוגיה בבית החולים רמב"ם, לחצי משרה, משום שעתה היא נאלצת לטפל לבדה בילדיהם. העדה תיארה בבכי, כי היעדרותו של הנאשם מן הבית משמעותית במיוחד ככל שזה נוגע לילדיהם הקטנים, משום שכל יום שחולף הוא משמעותי בגילאים אלה.

הגב' ט' ביקשה כי בית המשפט יתחשב בקשיים שלה ושל בני משפחתה, והתחייבה לדאוג באופן אישי כי הנאשם ייקח את התרופות להן הוא זקוק.

לדברי גב' ט', התנהגות הנאשם באירוע נשוא כתב האישום מנוגדת לאופיו ולהתנהגותו הרגילה משום שמדובר באדם חם ומתחשב וכן הוסיפה כי הוא חסר לה ולמשפחתו.

עוד העידה מטעם ההגנה, אמו של הנאשם, אשר סיפרה כי היא אלמנה בת 65, אם ל-6 ילדים, כשהבכור שביניהם נפטר. הנאשם ובן נוסף חולים, ושלוש בנותיה נשואות. לפי תיאורה, היא נוהגת להתראות עם הנאשם לעיתים קרובות וביקשה כי בית המשפט יקל בעונשו ויסתפק בתקופת מעצרו, הן בשל מחלתו והן בשל היותה בודדה בלעדיו.

כן סיפרה אמו של הנאשם, כי בתו הגדולה של הנאשם התחתנה לפני כחודש ובשל מעצרו לא זכה הנאשם

להיות בחתונתה.

חוות הדעת הרפואיות לעניין מצבו הנפשי של הנאשם

ד.

מאחר שתסקיר שרות המבחן בעניינו של הנאשם מבוסס, בין היתר, על מסמכים פסיכיאטריים מתקופות שונות, אתייחס תחילה למסמכים שהונחו בפני הן מטעם התביעה והן מטעם ההגנה, לפי סדרם הכרונולוגי.

בחוות הדעת של ד"ר א. נפתלי, מיום 20.11.96 (2/ס), אשר נערכה בעת שהיה הנאשם **כבן 23**, תואר כי מי שהיתה אשתו באותה עת, טופלה בעצמה במחלקה הפסיכיאטרית של בית החולים רמב"ם. כן תואר, כי הנאשם השתמש באותה עת בסמים וכי הוא "בעל אישיות בלתי יציבה עם קיום חשדניים עד כדי אפשרות למחשבות שווא של רדיפה". לפי הערכת ד"ר נפתלי, נכון למועד חוות דעתו לא היה הנאשם אחראי על מעשיו, אינו מסוגל להבחין בין טוב לרע, תובנתו ושיפוטו לקויים. לנוכח האמור הומלץ על מינוי אפוטרופוס.

מחוות הדעת שנערכה על ידי ד"ר ברגמן מהמרכז לבריאות הנפש - טירת הכרמל, מיום 19.2.14, וזאת בעקבות צו בדיקה שניתן לאחר מעצרו של הנאשם בגין העבירה נשוא התיק דנן (1/ט), עולה, כי הנאשם כבן 40, גרוש, ומזה מספר שנים אינו משתמש בסמים, לטענתו.

הנאשם מוכר למערכת הפסיכיאטרית משנת 2006, כחולה בסכיזופרניה פרנואידית, והוא אושפז בעבר 5 פעמים במרכז לבריאות הנפש-טירת הכרמל. לדברי הנאשם, בין האשפוזים לא המשיך טיפול ומעקב פסיכיאטרי.

באשר לביצוע העבירה הנוכחית קבע ד"ר ברגמן: "אין לי מידע על מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה המיוחסת לו...אך ככל הנראה בעת ביצוע העבירה פעל על-פי בחירתו החופשית והתנהגותו לא הוכתבה על-ידי מחשבות שווא ו/או הזיות.

להערכתי אין שום קשר סיבתי בין מחלתו הנפשית ממנה סובל לבין העבירה המיוחסת לו".

בסיכום חוות הדעת נקבע, כי הנאשם אינו שרוי במצב פסיכוטי ולא היה שרוי במצב כזה גם בעת ביצוע העבירה, ומחלתו לא מנעה ממנו להבין את הפסול שבמעשיו ולא את היכולת להימנע מלבצע את העבירה. כמו כן, גם בזמן הבדיקה וגם בעת ביצוע העבירה היה הנאשם מסוגל להבדיל בין טוב לרע ובין מותר לאסור. לא הומלץ על אשפוז פסיכיאטרי.

מחוות הדעת שהוגשה על-ידי ההגנה ונערכה על-ידי ד"ר קראקרה תאופיק, מיום 18.6.14 (1/ס) עולה, כי הנאשם סובל ממחלת נפש מסוג סכיזופרניה פארנואידית מעל 20 שנים, כאשר האשפוז האחרון היה בשנת 2003. לאחר מכן לא שיתף הנאשם פעולה עם הטיפול והיתה החמרה במצבו עם הזיות, מחשבות שווא,

עמוד 4

היעלמות מהבית ואף מספר ניסיונות אובדניים. סמוך לעבירה לא נטל הנאשם את הטיפול התרופתי.

כן צוין, כי לנאשם תורשה משפחתית של מחלות נפש, מצד הסבתא והאם.

לפי התרשמות ד"ר קראקרה, הנאשם סובל מסימנים פסיכויים פעילים עם פגיעה ביכולת השיפוט, שיקול הדעת וגם חוסר תובנה, עם ליקוי פוסט פסיכוי.

מחוות דעתו עולה, כי העבירה שבוצעה על ידי הנאשם הושפעה ממצבו הנפשי ומהיעדר טיפול תרופתי. כן נרשם: "מחלתו הנפשית עם סימניה מנעו ממנו ולא אפשרו לו להעריך נכונה את תוצאות מעשיו בזמן ביצוע העבירה ובהיעדר קבלת טיפולו התרופתי, נפגמה גם יכולת השיפוט מלהעריך את התנהגותו ופעל תחת השפעת הסימפטומים של המחלה".

לאחר קבלת חוות הדעת הסותרות בעניין מצבו הנפשי של הנאשם, ובהסכמת הצדדים, הוריתי לפסיכיאטר המחוזי לערוך חוות דעת מטעמו בעניינו של הנאשם. לנוכח האמור נערכה **חוות דעת נוספת בעניינו של הנאשם, על-ידי ד"ר פישקין, מהמרכז לבריאות הנפש - טירת הכרמל (חוות דעת מיום 23.7.14)**, וזאת כשהנאשם מצוי בהסתכלות מתוקף צו הסתכלות שניתן על-ידי.

מחוות דעתה של ד"ר פישקין עולה, כי התנהגות הנאשם באירוע, כמתואר בכתב האישום, היתה התנהגות מאורגנת - כך למשל כיפוף לוחיות הרישוי על ידי הנאשם, כיסוי ידיו בגרביים והסתרת פניו בחולצה - אשר דורשת רמת ארגון טובה מאוד, ועומדת בסתירה לטענותיו כי היה בהשפעת הזיות שמיעה.

בזמן האשפוז נוצר רושם מהתנהגות מגמתית של הנאשם.

כללו של דבר, על אף שלא היו נתונים קונקרטיים על מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה, הרי שמשילוב חוות דעתו של ד"ר ברגמן, סמוך לאחר האירוע, והתנהגותו המאורגנת של הנאשם בעת ביצוע העבירה, קבעה ד"ר פישקין כי הנאשם היה כשיר בעת ביצוע העבירה וכיום הוא מסוגל לעמוד לדין ואינו זקוק לאשפוז פסיכיאטרי.

ה. תסקיר שרות המבחן

יצוין תחילה, כי מפירוט המסמכים שעמדו בפני קצינת המבחן עולה כי המסמך הפסיכיאטרי האחרון שהונח בפניה הינו **מתאריך 28.8.11 (!)**, ומכאן שחוות הדעת שנערכה על ידי ד"ר ברגמן, עם מעצרו של הנאשם, לא עמדה לפניו. אולם, הרקע הרפואי-נפשי של הנאשם היה ידוע לקצינת המבחן והוא בא לידי ביטוי בתסקיר.

מהתסקיר עולה כי הנאשם כבן, אב ל-9 ילדים בגילאי 8 חודשים ועד 20 שנים, משלוש נשים שונות.

עמוד 5

הנאשם מוכר למערכת הפסיכיאטרית, לרבות אשפוזים קודמים. לדבריו, הוא אינו מקפיד על הטיפול התרופתי למחלת הסכיזופרניה ממנה הוא סובל ולכן היו תקופות של החמרה במצבו ואשפוזים חוזרים. הנאשם בדרך כלל אינו עובד ומתקיים מקצבת נכות על רקע מחלתו.

הנאשם הוא הצעיר מבין 5 אחים, אחיותיו נשואות ועקרות בית, ושני אחיו השתמשו בסמים, כאשר הבכור נפטר בגיל 30 ממנת יתר.

אביו של הנאשם נפטר כשהיה הנאשם כבן 7 ואמו, עקרת בית, אלמנה בשנות ה-60 לחייה, סובלת ממצב בריאותי מעורער. הקשר עמה תואר כקשר טוב ותומך.

הנאשם נפלט מבית הספר לאחר 9 שנות לימוד בשל המצב המשפחתי הקשה, כשברקע התמכרות האב לאלכוהול והפעלת אלימות קשה מצידו כלפי אשתו וילדיו. בשל הצורך לסייע בפרנסת המשפחה עבד הנאשם באופן מזדמן והתקשה לשמור על יציבות תעסוקתית וניהל אורח חיים שכלל שימוש בסמים ובאלכוהול.

לאורך השנים ניהל הנאשם מערכות יחסים זוגיות עם 3 נשים, מהם נולדו לו, כאמור, 9 ילדים, אשר חלקם בגילאים זהים.

בגיל 22 החלה מעורבותו בפלילים בגין עבירות שונות, בין היתר בעבירות אלימות וסמים. הנאשם היה בקשר עם שרות המבחן כבר בשנת 1996, אולם החומר בעניינו נגרס.

טרם מעצרו בתיק זה התגורר הנאשם עם בת זוגו,, עובדת ככח עזר בבית חולים. הקשר עמה תואר על ידי הנאשם כקשר טוב ומספק.

באשר לעבירה נשוא כתב האישום טען הנאשם, כי אינו זוכר את פרטי העבירה והתייחסותו כלפיה היתה מצמצמת. בהקשר זה הוסיף וטען כי באת-כוחו הודתה בשמו בביצוע העבירה.

קצינת המבחן התרשמה כי עמדת הנאשם משקפת קושי בקבלת אחריות בגין התנהגותו ותוצאותיה. נוסף על כך, חרף הכחשתו את העבירה, התרשמה קצינת המבחן מהתנהלות מניפולטיבית שלו וכי בחירתו שלא לחשוף את פרטי האירוע נובעת מתפיסתו שבכך ייטיב את מצבו המשפטי.

באשר להערכת מסוכנותו של הנאשם צוין, כי לנוכח מחלת הנפש ממנה הוא סובל; אי נטילת התרופות; השימוש במהלך חייו באלכוהול ובסמים; העובדה שמעולם לא עבר טיפול מותאם; הוא אינו עובד ומבלה זמן ניכר בחוסר מעש; היעדר יציבות בחייו ויחסים בינאישיים מורכבים; קושי בויסות דחפים והתמקדות בסיפוק צרכיו האישיים תוך התעלמות מהאחר; קשייו לקבל אחריות על ביצוע העבירה, והיעדר חיבור לנזקים שנגרמו כתוצאה ממנה, קיימת, להערכת קצינת המבחן, רמת סיכון גבוהה להישנות עבירות דומות בעתיד.

כללו של דבר, התרשמה קצינת המבחן מרמת נזקקות גבוהה למעורבות טיפולית לצד יכולת מועטה להפיק תועלת מהליך כזה, אי קבלת אחריות על ביצוע העבירה ורמת סיכון גבוהה להישנות עבירות. לנוכח כל אלה, לא בא שרות המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו.

טיעוני המאשימה לעונש

.1

ב"כ המאשימה הדגיש בטיעונו בכתב ובעל פה, את נסיבותיה החמורות של העבירה כיוון שלצורך ביצוע השוד נסע הנאשם ברכב כשהוא פסול מנהיגה ועשה פעולות הכנה לצורך הוצאת תוכניתו אל הפועל, כגון כיפוף לוחיות הזיהוי של הרכב, עטה על ידיו גרביים והסתיר את פניו בחולצה, וכל זאת כדי למנוע את זיהויו ואת תפיסתו.

כן נטען, כי הנאשם הצטייד מבעוד מועד ב"ג'בקה" ובבקבוק זכוכית, וכשהגיע למכולת דפק באמצעות ה"ג'בקה" על דלת הזכוכית וגרם לה נזק, עד שהמתלונן פתח את הדלת. הנאשם הניף את בקבוק הזכוכית לעבר המתלונן וחבריו, ודרש מהמתלונן מספר פעמים, בצעקות, למסור לידיו את הכסף שהיה בקופה ולחבריו של המתלונן הורה לשכב על הרצפה. לאחר שהמתלונן מסר לנאשם, בפחד, את הכסף שהיה בקופה, נמלט הנאשם מן המקום.

עוד הטעים ב"כ המאשימה כי יש להתחשב בפגיעה בערכים החברתיים של שמירה על שלמות הגוף והרכוש, ובייחוד כשמעשיו של הנאשם במקרה זה הופנו כלפי אוכלוסייה חלשה אשר משרתת את הציבור בלילות אך חשופה בשל כך למעשי שוד ואלימות מעצם היותם קורבן מזדמן וחלש, העובד בלילה.

בהקשר זה הפנה ב"כ המאשימה לפסיקת בתי המשפט ממנה עולה הצורך להגן על אותה אוכלוסייה באמצעות הטלת ענישה מרתיעה.

לטענתו, מעשי הנאשם, לרבות העובדה שבחר לשדוד את המתלונן כשבחברתו אנשים נוספים, מהווים התנהגות בריונית ומעידים על תפיסתו של הנאשם כי הוא מעל החוק.

כן הפנה ב"כ המאשימה לחלקו הבלעדי של הנאשם בביצוע העבירה ולנזק שנגרם למתלונן ולחבריו כתוצאה מהאימה שאחזה בהם בעת המעשה.

לשיטתו, לנאשם לא היתה כל סיבה שתצדיק את מעשיו, הוא יכול היה להבין את אשר הוא עושה, שלט במעשה ויכול היה להימנע ממנו.

כן נטען, כי חרף מחלת הנפש ממנה סובל הנאשם, לא מתקיים במקרה זה הסייג לאחריות פלילית ואין קרבה לסייג, והנאשם לא ביצע את העבירות בהשפעת מחלתו.

באשר לנסיבותיו של הנאשם במקרה זה, הפנה ב"כ המאשימה לעברו הפלילי של הנאשם, לרבות המאסר המותנה העומד לחובתו. כן הפנה לתסקיר שרות המבחן ממנו עולה, בין היתר, כי הנאשם מתקשה בהצבת גבולות ובקבלת גבולות חיצוניים; היעדר לקיחת אחריות על ביצוע העבירה ולהתנהגותו המניפולטיבית; אי לקיחת אחריות גם על תחומים אחרים בחייו, כך למשל העובדה שלא נטל את הטיפול התרופתי לו הוא זקוק, והתרשמות שרות המבחן מרמת סיכון גבוהה להישנות עבירות בעתיד מצד הנאשם והיעדר המלצה טיפולית בעניינו.

ב"כ המאשימה ביקש לדחות את חוות דעתו של ד"ר קראקרה, שהוגשה מטעם ההגנה, אשר אינה נסמכת על העובדות בהן הודה הנאשם ואינה מבוססת מדעית או משפטית, ולהעדיף על פניה את חוות הדעת של ד"ר פישקין שהוכנה לבקשת הפסיכיאטר המחוזי, אשר נערכה לאחר הסתכלות מעמיקה בנאשם.

כללו של דבר, עתר ב"כ המאשימה לקבוע כי מתחם העונש ההולם בגין עבירת השוד, אשר משקלל בתוכו את היות הנאשם חולה נפש, נע בין 3-5 שנות מאסר בפועל;

כן נטען, כי מתחם העונש ההולם לעבירת הנהיגה בפסילה ועבירות התעבורה הנלוות, נע בין 12 ל-24 חודשי מאסר, וסופו של דבר עתר ב"כ המאשימה לקבוע מתחם עונש הולם כולל אחד לכל העבירות - מצטבר - שנע בין 4-6 שנות מאסר בפועל.

לדברי ב"כ המאשימה, במקרה זה ראוי להשית על הנאשם עונש ברף הגבוה של המתחם, להפעיל באופן מצטבר את עונש המאסר המותנה, ובנוסף להטיל עליו מאסר על תנאי לתקופה משמעותית, פסילה בת מספר שנים בפועל, פסילה על-תנאי, קנס משמעותי ופיצויים.

טיעוני ההגנה לעונש

ז.

באת כוח הנאשם הדגישה בטיעוניה המקיפים בכתב ובעל-פה, כי תיקון 113 לחוק העונשין לא ביטל והוא אף חידד את מדיניות הענישה האינדיבידואלית הנוהגת בשיטתנו ואת הצורך לבחון כל מקרה על פי נסיבותיו.

באשר לנסיבות העבירה שיש להתחשב בהן לצורך קביעת המתחם, הטעימה הסנגורית כי מקרה זה אינו נמנה על הרף העליון של עבירת השוד והראיה לכך היא שבמסגרת התיקון לכתב האישום בהסדר הטיעון, תוקן סעיף האישום מעבירה של "שוד בנסיבות מחמירות" לעבירת "שוד". (ההבדל בעונש המירבי הוא בין 14 ל-20 שנות מאסר). עוד נטען בהקשר זה, כי תכנון העבירה במקרה זה לא היה מתוחכם - בשל מצבו הנפשי של הנאשם -

ובנוסף, לא נעשה שימוש בכוח או באלימות והנזק שנגרם אינו חמור.

כן ביקשה הסנגורית להתחשב במחלת הנפש ממנה סובל הנאשם אשר מאופיינת בהזיות ובעיוות המציאות ובמקרה זה היתה לה השלכה ישירה על ביצוע העבירה, כיוון שהיא החמירה בשל אי נטילת תרופות, כפי שעלה מחוות דעתו של ד"ר קראקרה.

באשר לנסיבותיו של הנאשם, הפנתה הסנגורית להודאתו של הנאשם בשלב מוקדם של ההליך, אך בעיקר ביקשה להדגיש את נסיבות חייו הקשות ואת מחלת הנפש ממנה הוא סובל במשך שנים. לשיטתה, מדובר במחלה קשה המצריכה מעקב וטיפול תרופתי קבוע, ובגינה אושפז הנאשם מספר פעמים במהלך השנים והוכר כנכה, המתפרנס מקצבת נכות.

עוד הטעימה הסנגורית כי הנאשם אב ל-9 ילדים וגם מטפל באמו המבוגרת והחולה ומכאן שנזק רב ייגרם למשפחתו אם ישלח למאסר.

עוד טענה באת-כוחו של הנאשם, כי העבירה בוצעה על רקע אי נטילת הטיפול התרופתי, ומכאן שאם יקבל הנאשם טיפול שיקומי שיסייע לו להבין את החשיבות שבנטילת טיפול תרופתי באופן עקבי, ממילא ישפיע הדבר על התנהגותו.

מנגד, שליחתו של הנאשם למאסר לא תיטיב עמו ולא תגשים את המטרה שבבסיס האינטרס הציבורי, שכן הנאשם לא ישוקם ובסופו של דבר יחזור אל החברה ללא מודעות לצורך בטיפול.

כן טענה הסנגורית, כי חרף מחלתו של הנאשם, הוא התחתן ונולדו לו 3 ילדים מבת זוגו הנוכחית, ובסך הכל הוא שיקם את חייו, עד אשר החליט להפסיק ליטול את הטיפול התרופתי. גם העובדה שהרשעתו האחרונה של הנאשם היא משנת 2006 מעידה, לדבריה, כי סיכויי שיקומו טובים.

עוד טענה ב"כ המאשימה כי לא עמדו בפני שרות המבחן כל המסמכים הרלוונטיים לצורך קביעת מסוכנותו של הנאשם או לבחינת השאלה האם הוא מתאים להליך טיפולי-שיקומי.

בתמיכה בעמדתה העונשית הפנתה הסנגורית לפסיקה במקרים דומים לדעתה, ועתרה לקביעת מתחם עונש הולם, במנעד שבין 6-12 חודשי מאסר בפועל. כן ביקשה הסנגורית, כי ככל שיקבע בית המשפט מתחם ענישה גבוה יותר, אזי יחריג בית המשפט את עניינו של הנאשם ויגזור עליו עונש חופף לתקופת מעצרו ויבחן את האפשרות להעמידו בפיקוח שרות המבחן לתקופה ראויה.

ח. בדבריו האחרונים אמר הנאשם:

"אין לי מילים להביע את הצער הגדול על מה שקרה, הייתי בתקופת מחלה, צעקות, דברים שמדברים לי בראש. אני לא אעשה את עצמי הבן אדם התמים והילד הטוב. אני רק רוצה להסביר שבאותה תקופה באמת הייתי חולה (הנאשם בוכה) אני מצטער על מעשי. יש לי שתי גרושות ממני ולכל אחת מהן יש שלושה ילדים. הילדה בת 19 התחתנה ואפילו לא יכולתי להחזיק לה את היד כי הייתי במעצר (הנאשם בוכה). הייתי חולה, לפני שלקחו לבית החולים לחולי נפש בטירת הכרמל, החזיקו אותי באגף מגן במב"ן, במחלקה שמטפלים בחולי נפש. המצב שלי היה קשה. עכשיו אני מקבל טיפול, אני יציב, מדבר לענין.

לשאלת בית המשפט מי מבטיח שאמשיך לקחת תרופות, אני מסכים שיהיה לי צו קצין מבחן, וגם תסתכל על העבר שלי משנת 2006 לא עברתי עבירות כי לקחתי תרופות. אני מוכן לעשות בדיקות שתן כדי לוודא שאני לוקח את התרופות, כמה שבית המשפט יקבע.

אני מאוד מצטער, זה היה חד פעמי ולא יקרה יותר. אני מודע לזה שאם אקבל צו מבחן ולא אקיים אותו או אעבור עבירות נוספות, בית המשפט יוכל להעניש אותי שוב בעונש נוסף. אני מוכן להכל".

ט. דין

עבירת השוד של עובדי תחנות דלק והמרכוליות הצמודות אליהן, הפכה למרבה הצער לתופעה נפוצה. מדובר בעבירה קלה באופן יחסי לביצוע, המאפשרת להשיג רווח כספי מהיר על חשבון הזולת, ומנגד פגיעתה קשה הן בקורבן והן בתחושת הבטחון של כל אחד מפרטי הציבור.

אשר לגישה המחמירה שיש לנקוט בענישה כלפי מבצעי שוד, נאמר:

"ככלל עבירות שוד דין מאסר בפועל, והטעמים לכך ברורים - הצורך בהרתעה ובגמול, וגם בהרחקת העבריין מן החברה לתקופה מתאימה; ויש מהן הנענשות בשנות מאסר ארוכות, וכך ראוי..."
(ע"פ 3219/03 **פיראס חביבי נ' מ"י**, מיום 7/7/09); ראו גם ע"פ 3069/05 **מ"י נ' אבוטבול**, מיום 2/8/06, וכן ע"פ 4177/06 **מ"י נ' מיישריף אבו הויד**, ניתן ביום 21/6/06.

בית המשפט העליון הביע את עמדתו, לא אחת, כי יש להגן באופן מיוחד על אלו העובדים לפרנסתם במשמרות לילה בבתי עיסוק למיניהם ומטבע עבודתם נותרים חסרי מגן מפני מי שמבקש להשיג "כסף קל" תוך ביצוע מעשי אלימות.

יפים לענייננו דברי כב' הש' הנדל בע"פ 4812/12 רשיפל סעדייב (11/4/13), שם נקבע:

"בלב הדיון ניצב מעשה שוד בחנות קיוסק בשעת לילה מאוחרת, תוך איומים על העובד במקום ותקיפתו. שכיחותם של מקרים כגון דא מחייבת את היחלצותו של בית המשפט לעזרתם של עובדי הלילה. עובדי הקיוסקים נמנים עם שורה ארוכה של עובדים, דוגמת עובדי תחנות דלק ומאבטחים, המעניקים שירות בשעות הלילה לאלה הזקוקים לו. המדובר באנשים אשר עובדים לפרנסתם בעבודות שמטבען אינן פשוטות. בעבודתם חשופים הם למפרי חוק אשר מנצלים את אצטלת הלילה ורדת החשכה לביצוע זממם. לרוב, עובדים אלה נמצאים במקום בגפם, ועוברי האורח המצויים בסביבתם הם מעטים. לא אחת מותקפים "עובדי הלילה" על ידי יחידים או קבוצות אשר שמו להם למטרה להשיג "כסף קל" בידעם שהעובד נמצא לבדו ולא יתנגד למתן הכסף כאשר חייו ושלמות גופו מונחים על הכף. מעבר לנזק הפיזי שגורמים התוקפים לעובדים, הפגיעה הנפשית לנוכח הטראומה שעברו ותחושת חוסר האונים בה הם מצויים הינן גבוהות במיוחד.

בתי עסק הפתוחים 24 שעות ביממה ובייחוד בשעות הלילה נועדו לשפר את איכות חייו של הציבור ולאפשר לו זמינות גבוהה לשירותים שונים הניתנים מסביב לשעון. כך לדוגמא, אדם אשר החל בנסיעה ארוכה וגילה לפתע שכמות הדלק המצויה ברשותו אינה מספיקה ימצא תמיד פתרון לבעייתו וכך גם לגבי יתר השירותים הניתנים בלילה. לצד זאת, פתיחתם המבורכת של בתי עסק אלה מזמנת לנו עידן חדש של עבריינות בו מילת המפתח היא "ניצול" ועל בית המשפט לתרום את חלקו ללוחמה בתופעה זו. רשת ההגנה שיכול לספק בית המשפט מתבטאת בהחמרת הענישה שיטיל על מפרי החוק בעניין זה ושתגשים את תכליות ההרתעה והגמול. על החומרה שבעבירת השוד כבר עמד בית משפט זה בשלל הזדמנויות וחומרה זו גוברת מקום בו העבירה מכוונת כלפי צד חלש במיוחד (ע"פ 5889/07 אליהו טאלר נ' מדינת ישראל (10.01.08); ע"פ 9157/10 יאסין אגבריה נגד מדינת ישראל (15.01.12); ע"פ 3219/09 פיראס חביבי נגד מדינת ישראל (07.07.09))."

עוד יפים לענייננו, דברי כב' הש' רובינשטיין בע"פ 9647/09 שור נ' מ"י, מיום 14/10/10, כדלהלן:

"שוד בתחנת דלק בשעות ליל ניתן להשוותו למשל, לשוד נהג מונית, שעל חומרתו עמד בית משפט זה לא אחת ולא שתיים, ורוב מלים אך למותר; הצד השווה ביניהם הוא הפגיעה במי שנכון לשרת את הציבור, לפרנסתו, גם באישון לילה, והוא חשוף לזדון הזולת. נהג המונית הוא בודד, וכך על פי רוב המתדלק הלילי. דרך יחידה שבתי המשפט יכולים לבטא בה את עמדתם הנחרצת כלפי החוטאים בכגון דא, ולתרום להגנת המתדלקים, היא בענישה".
(ר' גם: ע"פ 4756/07 נחום נ' מדינת ישראל, מיום 28/1/08).

מתחם העונש ההולם

כאשר מרשיע בית המשפט נאשם במספר עבירות המהוות אירוע אחד, עליו לקבוע מתחם עונש הולם לאירוע כולו, ולגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע (סעיף 40ג.א) לחוק העונשין), ואילו כאשר בית המשפט מרשיע נאשם במספר עבירות המהוות מספר אירועים - שאז יקבע בית המשפט מתחם עונש הולם לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע, או עונש כולל לכל האירועים.

במקום בו הטיל בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, עליו לקבוע האם העונשים ירוצו באופן חופף או במצטבר (סעיף 40ג.ב) לחוק העונשין) ובמקום בו בית המשפט מטיל עונש כולל אחד בגין מספר אירועים, עליו להתחשב בכך שמדובר בריבוי עבירות. (סעיף 40"ג.ג) לחוק העונשין).

אני סבור כי בענייננו מדובר במספר עבירות המהוות אירוע אחד, שבוצעו במועד אחד, במהלך אירוע רצוף שבו העבירה העיקרית היא עבירת השוד ואילו העבירות הנוספות נלוות לה ושלובות בה, ומשכך יש לקבוע מתחם עונש הולם לאירוע כולו, ולגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע, תוך התחשבות בריבוי העבירות, סוגן ותדירותן.

העקרון המנחה בענישה לאחר תיקון 113 לחוק העונשין, " ... הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו".

על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם בהתאם לעקרון המנחה הנ"ל, תוך התחשבות " ... בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, כאמור בסעיף 40ט.א".

בענייננו, הערך החברתי אשר נפגע מביצוע העבירה הינו, כאמור, הערך המקודש של שלמות הגוף והרכוש וכן הפגיעה בבטחון הציבור כולו.

מעשיו של הנאשם במקרה זה היו פרי תכנון מוקדם ולא פרי פיתוי רגעי. הנאשם כופף את לוחיות הזיהוי של הרכב על מנת להסתיר את מספר הרישוי של הרכב ולהקשות על זיהויו, נהג ברכב בעודו פסול מנהיגה, ללא רישיון נהיגה תקף וללא ביטוח, ויצא מן הרכב כשהוא "מוכן לפעולה" עוטה גרביים על ידיו, ומסתיר את פניו בחולצה, ואת לוחיות הרישוי של הרכב דאג לכופף מבעוד מועד.

הנאשם אף הצטייד באביזרים שיקלו עליו את ביצוע השוד, ניגש אל דלת הכניסה למרכולית, דפק עם ה"ג'בקה" על הדלת תוך שהוא גורם לה נזק, ולאחר שהמתלונן פתח את הדלת, נכנס פנימה, הניף את בקבוק הזכוכית לעבר המתלונן וחבריו, ודרש מהמתלונן בצעקות - מספר פעמים - למסור לו את כל הכסף שהיה בקופת המרכולית. כן הורה לחבריו, בצעקות, לשכב על הרצפה.

לאחר שהמתלונן הוציא מן הקופה סכום של 1,976 ₪ ומסרו לנאשם, נמלט הנאשם מהמקום כשהשלל בידו.

נכון אמנם, כי הנזק הרכושי שנגרם מביצוע העבירה אינו גדול באופן יחסי ואף לא היתה פגיעה פיזית או

התאכזרות כלפי המתלונן או חבריו, אולם הנזק שהיה צפוי מביצוע העבירה הוא משמעותי, שכן לא אחת מעשי שוד "הסתבכו" והסתיימו בפציעות ולעיתים במוות, ואף במקרה זה אם היו הנוכחים מביעים התנגדות, אפשר שהאירוע היה מסתבך והנזק היה גדל.

כמו כן, אין צורך בדמיון רב כדי לשער את האימה שאחזה במתלונן ובחבריו באותם רגעים, כשהם אינם יודעים מה תוכניתו של הנאשם וחוששים ממה שעוד עלול להתרחש.

כן אתחשב לחומרה בכך שלצורך ביצוע השוד עבר הנאשם עבירות תעבורה של נהיגה בזמן פסילה, ללא רישיון רכב וללא ביטוח, עבירות שהן חמורות בפני עצמן ובוצעו ע"י הנאשם, על אף עברו התעבורתי המכביד והמאסר המותנה המרחף מעל ראשו.

חרף האמור, ועל אף שהחלטתי לאמץ את מסקנות חוות הדעת של ד"ר פישקין, אשר מהן עולה כי הנאשם בעל אחריות פלילית והיה כשיר בעת ביצוע העבירה וכשיר לעמוד לדין, אני מקבל את עמדת באת-כוחו של הנאשם כי יש להתחשב במחלת הנפש ממנה סובל הנאשם אשר לא היתה מטופלת באותה עת, כנסיבה לקולא לענין קביעת מתחם עונשו של הנאשם.

מהוראות סעיף 40ט. לחוק העונשין עולה, כי בקביעת מתחם העונש ההולם יתחשב בית המשפט בהתקיימות של נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, ככל שהוא סבר כי הן משפיעות על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם.

בנסיבות המקרה אפשר שמחלת הסכיזופרניה הפרנואידיה ממנה סובל הנאשם עמדה ברקע להתנהגותו בזמן ביצוע העבירה אף אם לא היתה, כאמור, הסיבה היחידה לביצועה. אין להתעלם כי מצבו הנפשי של הנאשם אינו כשל אדם רגיל והוא סובל ממחלת נפש קשה מזה שנים רבות בגינה הוא נזקק למספר אישפוזים בבית חולים לחולי נפש ולטיפול תרופתי קבוע, אותו לא נטל בזמן ביצוע המעשים - עובדה עליה לא חלק ב"כ המאשימה.

עם זאת, מחוות הדעת של ד"ר פישקין, עולה כי התנהגות הנאשם היתה מאורגנת ומחלת הנפש לא שללה את יכולתו להבין את אשר הוא עושה או את הפסול במעשיו, או את משמעותם וכן לא היה בה כדי לפגוע ביכולתו לשלוט על מעשיו. מכאן, שלכל היותר, ניתן להתחשב במידה מסויימת בכך שמחלתו השפיעה על מידת הבנתו את מעשיו ושליטתו עליהם, אך בוודאי לא שללה את יכולתו להבינם, לתכננם ולבצעם.

ניתן להתחשב גם בכך שבשל מחלתו ביצע הנאשם את העבירה כשהוא מצוי במצב של קרבה מסויימת לסייג אי שפיות הדעת, הקבוע בסעיף 34ח לחוק העונשין. (סעיף 40ט.9) לחוק העונשין).

בהקשר זה, ראוי להפנות לסעיף 40.י(ג) לחוק העונשין הקובע כי די לנאשם, לצורך קביעת נסיבה מקילה הקשורה בביצוע העבירה, להוכיחה ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי. דהיינו, די שהנאשם יראה - ברמה של 51% - את התקיימות הנסיבה המקילה.

אני סבור כי על פי רמת הוכחה זאת, הראה הנאשם כי מחלת הנפש שלו, שהחמרה בשל אי נטילת תרופות, היא נסיבה מקילה המקרבת אותו במידה מסויימת לסייג של העדר אחריות נפשית. ודוק. המחוקק לא הגדיר כמה "קרבה" לסייג מצדיקה הקלה לפי סעיף 40.ט(9) לחוק העונשין ולמעשה, ניתן שיקול דעת רחב לבית המשפט בנושא זה.

בהקשר זה ראוי להפנות לגליון הרשעותיו הקודמות של הנאשם (ט/3), ממנו עולה כי בתיק האחרון בו הועמד לדין - ת"פ 1015/06 בימ"ש שלום חיפה - נקבע כי "הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין - מחלת נפש בכל העבירות", ולנוכח האמור, האיטום נמחק. ללמדנו, כי למחלת הנפש ממנה סובל וסבל הנאשם, היתה בעבר השפעה מכרעת על מצבו המשפטי, על אף שבשאר התיקים שהוגשו נגדו בעבר הוא נמצא כשיר, הורשע ונענש.

גם כיום, כאמור, הנאשם נמצא אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין.

כידוע, יכול אדם להיות חולה נפש, ועדיין אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין כיוון שקביעת העדר אחריות פלילית בגין מחלת נפש, הינה קביעה משפטית הנשענת על ההגדרות שבסעיף 34ח. לחוק העונשין, שאחת מהן בלבד, אם כי בלעדיה אין, היא קיומה של מחלת נפש, הוא הדין בשאלת "הכשירות הדיונית" לעמוד לדין.

נסיבות אלה הן נסיבות המפחיתות מאשמו של הנאשם.

באי כוח הצדדים הניחו בפני פסיקה עניפה ובה קשת רחבה של עונשים. המאשימה הפנתה לפסקי דין בהם נגזרו עונשי מאסר בפועל בטווח שבין 30 חודשים ל-8 שנות מאסר בפועל אולם, מדובר במקרים חמורים בנסיבותיהם, ואילו באת-כוחו של הנאשם הפנתה לפסקי דין בהם נגזרו על נאשמים בעבירות שוד עונשים בטווח שבין 6 חודשי מאסר על-תנאי בצירוף מבחן ושל"צ לבין 15 חודשי מאסר בפועל אולם, מדובר במקרים קלים יותר בנסיבותיהם.

עיינתי היטב בפסיקה, שהוגשה ע"י ב"כ הצדדים וכן בפסק דינו של בית המשפט העליון שניתן לאחרונה בע"פ 5780/13 מאיר בן אבו נ' מדינת ישראל (16.7.14) (להלן: "פרשת בן אבו"), שבו נקבע מתחם עונש הולם הנע בין 30-60 חודשי מאסר בפועל (בנסיבות אותו מקרה העמיד בית המשפט את עונשו של המערער על 45 חודשים לריצוי בפועל), ואולם, להבדיל מהמקרה שבפנינו, באותו מקרה הורשע המערער בעבירה של "שוד בנסיבות מחמירות" ו"החזקת סכין שלא כדין", ולא היתה ברקע מחלת נפש כבענייננו, אשר יכולה להוות את אחת הנסיבות המרכיבות את מתחם העונש ההולם, כאמור.

איני מקבל בהקשר זה את עתירת ב"כ המאשימה לראות בעבירת השוד ובעבירות התעבורה "ארועים" נפרדים,

כפי שלא נעשה כך בפרשת בן אבו הנ"ל, לגבי עבירות השוד והחזקת סכין. כן ראו ע"פ 5960/13 **מדינת ישראל נ' דניאל עון**, מיום 23.4.14, שם ראה בית המשפט את עבירות "ההצתה" ו"חבלה בכוונה מחמירה" אירוע אחד, כאשר ההצתה בוצעה בכוונה לפגוע בבני אדם וחלקם נפגעו קל משאיפת עשן.

יתירה מזאת, גם לו מדובר היה בארועים נפרדים, איני סבור כי יש לבית המשפט סמכות ל"צבירת מתחמים" כעתירת ב"כ המאשימה, כיוון שאפשרות זו אינה מוזכרת בחוק. כאמור, גם אם מדובר בארועים נפרדים, חייב בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם נפרד לכל ארוע ואח"כ להחליט על עונש מתאים כולל, או עונשים מתאימים נפרדים בתוך כל מתחם, ואם החליט על עונש נפרד בגין כל ארוע, להורות על צבירת עונשים או חפיפה ביניהם.

קבלת עתירת המאשימה "לצבירת מתחמים" משמעותה בעיני "חקיקה שיפוטית", אסורה. המחוקק דיבר על אפשרות של צבירת עונשים שהושתו בגין "ארועים" שונים והוספת כלל שעניינו "צבירת מתחמים" אינה מעוגנת בחוק ומהווה פגיעה בלתי מידתית בנאשם.

אך מובן הוא, כי גם אם נקבע במקרה של ריבוי עבירות שהן מהוות ארוע אחד, המחייבות עונש כולל אחד, על בית המשפט להתחשב בקביעת העונש, בריבוי העבירות, לפי האמור בסעיף 40ג. (ג) לחוק העונשין.

לאור מכלול השיקולים כאמור לעיל, אני סבור כי מתחם העונש ההולם במקרה זה נע בין 2-4 שנות מאסר בפועל, בתוספת מאסר מותנה ופיצוי למתלונן ולנפגעים האחרים.

העונש המתאים בתוך המתחם - נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה

הענישה היא לעולם אינדיבידואלית, ובית המשפט ישקול גם שיקולים הנוגעים לנסיבותיו האישיות של הנאשם, גילו, עברו, לקיחת אחריות על ידו, חרטתו, שיתוף הפעולה עם רשויות אכיפת החוק, מאמציו לתיקון תוצאות העבירה ולפיצוי על הנזק שנגרם בשלה, חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה, וכן השפעת הענישה עליו ועל משפחתו, לרבות שיקומו (סעיף 40יא. לחוק העונשין).

לזכותו של הנאשם עומדת הודייתו בעובדות כתב אישום, שתוקן במסגרת הסדר טיעון, אשר חסכה זמן שיפוטי יקר ובעיקר את העדתם של המתלונן וחבריו, אשר יש להניח שמעמד זה של מתן עדות בבית המשפט בנוכחות הנאשם, בוודאי לא היה קל עבורם. כך נפסק לאחרונה כי הודאה שבצידה חיסכון בזמן שיפוטי (וככל שההודאה מוקדמת יותר, כך גדל החיסכון בזמן שיפוטי, ואוסיף גם חיסכון בזמן של העדים והתביעה), מהווה שיקול משמעותי לקולא (ע"פ 4597/13 **אנטוניו פיצו נ' מדינת ישראל** (22.9.14); ע"פ 8288/11 **אינאו וודאג נ' מדינת ישראל** (27.11.12, פסקה 8); ע"פ 122/14 **דניס שוורצפל ואלכסיי קובלסקי נ' מדינת ישראל** (7.7.14, פסקה 19). אולם, ראו דעה שונה, לפיה אין מקום להתחשב בשיקול של "חיסכון בזמן שיפוטי" כשיקול לקולא, במאמרם של יריב ואקי ויורם רבין "**הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה; תמונת מצב והרהורים על העתיד לבוא**", הפרקליט נב תשע"ג, עמ' 413, בעמ' 454; וכן במאמרו של שופט בית המשפט העליון דב לוין (ז"ל) "**גוזרים את הדין**", המשפט א, 185 (1993), בעמ' 199).

כמו כן, אני רואה לזקוף לקולא את נסיבותיו האישיות והמשפחתיות הקשות של הנאשם כפי שפורטו בהרחבה בתסקיר שירות המבחן, לרבות מחלת הנפש הקשה ממנה הוא סובל שנים רבות.

אני מודע לכך שהתחשבתי במחלת הנפש ממנה סובל הנאשם לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, על פי האמור בסעיף 40ט.9) לחוק העונשין וכעת אעשה בנימוק זה נימוק לקולא בתוך המתחם לצורך קביעת העונש המתאים.

התחשבות במחלת הנפש של הנאשם לצורך קביעת העונש המתאים בתוך מתחם העונש ההולם יכולה להיעשות הן "דרך" סעיף 40יא.8) הדין ב"נסיבות חיים קשות של הנאשם שהיתה להם השפעה על ביצוע מעשה העבירה", והן דרך סעיף 40יא.1) לחוק העונשין העוסק ב"פגיעה של העונש בנאשם...", כיוון שאדם חולה נפש עלול לסבול יותר מאדם "רגיל", בעת מאסרו.

לכאורה נעשה שימוש כפול באותו נימוק של מחלת נפש להקלה בעונשו של הנאשם; גם להקטנת מתחם העונש ההולם וגם להקלה בעונש המתאים בתוך המתחם אולם, אני סבור כי סעיפי החוק מאפשרים זאת ואין סתירה ביניהם.

אין לי ספק כי משפחתו של הנאשם תיפגע מעונשו ובמיוחד אשתו וילדיו הקטנים, וניתן לראות בכך נזק שנגרם לנאשם מביצוע העבירה והרשעתו, על אף שהוא, במעשיו, גרם לנזק זה והיה צריך להיות מודע לכך.

עוד אתחשב בעת קביעת העונש המתאים בעובדה שהנאשם נתון במעצר פרק זמן ממושך.

לחומרא, יש לשקול את עברו הפלילי של הנאשם אשר לחובתו 6 הרשעות קודמות. עם זאת, בהתחשב בכך שהרשעתו האחרונה הינה משנת 2006, ובהתחשב בכך שבמסגרת כל ההרשעות (למעט התיק האחרון בו נקבע שאינו כשיר לעמוד לדין, כאמור), הוטלו על הנאשם בעיקר עונשים צופים פני עתיד, למעט בשנת 2004, אז נדון למאסר למשך 4 חודשים, המשקל שיש לייחס להרשעותיו הקודמות הוא מוגבל יותר.

נוכח העובדה שהנאשם ביצע במקרה זה גם עבירות תעבורה, הרי שיש להתחשב גם בעברו התעבורתי המכביד ובכך שביצע עבירות זהות כשלחובתו מאסר מותנה חב הפעלה בשל ריבוי העבירות "המפעילות" אותו (בתת"ע 7486-09-11, של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה, מיום 10.12.12 - ראו ט/5), וזאת כדי להשתמש ברכב לצורך הגעה לזירת השוד והימלטות ממנה ובכך ניתן לראות תכנון של העבירה והיעדר מורא.

עוד יש לזקוף לחובתו של הנאשם את התרשמות קצינת המבחן, כי הוא אינו לוקח אחריות על מעשיו, התנהלותו מניפולטיבית וקיימת בעניינו רמת סיכון גבוהה כי יחזור לבצע עבירות בעתיד. כמו כן, נעדרת מן התסקיר המלצה טיפולית.

ראוי גם להתחשב, בתוך מתחם העונש ההולם, בשיקולי הרתעת היחיד והרבים אולם, אני סבור כי מעצרו של הנאשם במשך 7 חודשים די בו לצורך הרתעתו האישית, ולפיכך אין להחמיר בעונשו בשל השיקול של "הרתעת

היחיד".

באשר "להרתעת הרבים", אני סבור כי יש לעשות שימוש בשיקול זה במתינות ובזהירות, שכן עד עתה לא הובהר מהי רמת ההוכחה של המושג "סיכוי של ממש", שענישתו של נאשם זה תביא להרתעת הרבים, כנדרש בסעיף 40ז. לחוק העונשין. (ראו עמדתי בעניין זה בהרחבה בת"פ (חי') 57134-01-13 מדינת ישראל נ' תייסיר מחאג'נה, מיום 9.10.13).

התלבטתי לא מעט בשאלה מה תכלית שליחתו של נאשם זה למאסר מאחורי סורג ובריוח והאם קיימת תועלת בכך, שכן מדובר באדם חולה בנפשו אשר יש מי שיטען כי הוא נמצא במעין "מעגל שוטה"; מחלתו לעיתים מביאה אותו שלא ליטול תרופות, ומבלי הטיפול התרופתי הוא איננו מאוזן ועלול לבצע עבירות נוספות.

אולם, בסופו של דבר, על פי חוות הדעת הרפואיות, הנאשם אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין, התנהגותו במהלך ההסתכלות היתה מניפולטיבית, מעשיו חמורים והאינטרס הציבורי ושיקולי ההלימה וההרתעה אינם מאפשרים להימנע מהטלת מאסר בפועל במקרה זה, וכבר נפסק בעבר כי:

"על בית המשפט לשוות נגד עיניו ... לא רק את הנאשם העומד לדין, אלא גם את קורבן העבירה ותוצאותיה כלפיו, ואת האינטרס הציבורי." (ע"פ 6881/97 מדינת ישראל נגד מולנור, תק-על, כרך 98(1) 640; כן ראו ע"פ 4280/99 מדינת ישראל נגד חמזה, תק-על 99(2) 777).

אני סבור כי השיקולים המקלים אותם מנתה הסנגורית מצדיקים לחרוג ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום. עם זאת התחשבתי במידה רבה בשיקולים שהועלו על ידה, ואף על פי שהמקרה שבפני היה מצדיק בשל חומרתו, כי עונשו של הנאשם יועמד ברף גבוה במתחם העונש ההולם, הרי לנוכח נסיבותיו האישיות של הנאשם, מחלת הנפש ממנה הוא סובל, הודייתו בשלב מוקדם של ההליך, התקווה שעם קבלת טיפול רפואי כנדרש יחזור הנאשם לתפקד כאדם נורמטיבי, והעובדה שמשנת 2006 לא ביצע עבירות - החלטתי לגזור על הנאשם עונש קרוב לרף הנמוך של המתחם. אני סבור, כי דווקא מתוך ראיית אינטרס הציבור "להחזיר" אל שורותיו אדם טוב יותר, ראוי לגזור על הנאשם עונש מתון ביחס על מנת לעודדו להמשיך בחייו כאדם נורמטיבי, תוך מתן המלצה לשלטונות שב"ס לשבצו בכלא מתאים וליתן לו את הטיפול הדרוש.

לא אוכל לקבל עתירת ב"כ הנאשם להשית על הנאשם תקופת מבחן ארוכה במהלכה יפקח שרות המבחן על נטילת תרופות על ידו, כשמנגד הסנקציה על הפרת צו המבחן הינה אפשרות לענישה נוספת. לא אוכל לעשות זאת גם אם הייתי מסתפק במעצרו של הנאשם ורואה בו כמאסר, כיוון שאז יוצא כי היה אסיר - ולא בעבודות שרות - ובמצב זה אין סמכות להשית צו מבחן (סעיף 1.1(ב)(1) לפקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 (להלן: "פקודת המבחן"). אני ער לכך כי במקרים חריגים בהסכמת ב"כ שני הצדדים ושירות המבחן, אושר צו מבחן כשהנאשם נדון למאסר בפועל ולא בעבודות שרות. (ראו למשל, ע"פ 6338/12 ברק בן סימון נ' מדינת ישראל (16.5.13); ע"פ 4167/12 אוחנה נ' מדינת ישראל (17.3.13)). אין זה כמובן

המקרה שבפנינו בו המאשימה מבקשת עונש מאסר בפועל ממושך ושרות המבחן אינו בא בהמלצה טיפולית כלשהי.

כך גם לא אוכל לגזור על הנאשם עונש מאסר בעבודות שרות, מבלי להתחשב בתקופת המעצר בה היה נתון עד היום. עונש זה חורג ממתחם העונש ההולם, מבלי שיהיו שיקולי שיקום הנדרשים לצורך חריגה זו לפי סעיף 40ד. (א) לחוק העונשין ואף אינו עונש מתאים, על אף הנסיבות האישיות של הנאשם, בשל חומרתן הרבה של העבירות אותן ביצע.

יתירה מכך. אף שיש לבית המשפט סמכות להשית צו מבחן גם במקרה בו שרות המבחן אינו ממליץ על כך, כבענייננו, הרי שצעד זה יינקט רק במקרים חריגים ונדירים בהיותו כופה על שרות המבחן דרכי פעולה שהוא אינו סבור כי הן מתאימות לנאשם.

זאת ועוד. הטלת האחריות לבדיקה אם הנאשם לוקח את כל תרופותיו ובמועד על שרות המבחן, אינו בטוח כי שרות המבחן יש לו הכלים והמשאבים לעמוד בה, ואף עלולה להעמיד את הנאשם, פעם אחר פעם, בסכנה של ענישה נוספת למשל, במידה ולא נטל תרופה זו או אחרת, או לא נטלה בזמן, או נטל תרופה במינון נמוך יותר מן המומלץ כיוון שלטענתו תופעות הלוואי של התרופה קשות מדי או, אם יש מחלוקת בין הרופאים כשהאחד ממליץ על תרופה אחת והשני ממליץ על אחרת.

לאור האמור לעיל, אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

א. מאסר בפועל למשך 26 חודשים (בקביעת עונש זה התחשבתי בריבוי העבירות הכוללות עבירות תעבורה חמורות, על אף שקבעתי כי מדובר ב"אירוע" אחד).

ב. אני מפעיל את המאסר המותנה בן 4 חודשים מתת"ע 7486-09-11 של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה, כיוון שהנאשם ביצע בתיק זה, בתוך תקופת התנאי, עבירות של נהיגה בפסילה וללא רשיון נהיגה. חודשיים מתקופה זו ירצה הנאשם באופן מצטבר וחודשיים באופן חופף.

סה"כ ירצה הנאשם מאסר בפועל של 28 חודשים, בניכוי תקופת מאסרו מיום 17.2.14 ועד היום.

ג. מאסר על תנאי למשך 18 חודשים שהנאשם לא ישא בו זולת אם יעבור במשך 3 שנים מיום שחרורו עבירת אלימות או רכוש מסוג פשע.

ד. אני פוסל את הנאשם מלקבל או להחזיק רשיון נהיגה למשך 3 שנים, מיום שחרורו מן המאסר וזאת בשל עבירות התעבורה החמורות שביצע, עברו התעבורתי המכביד והשימוש ברכב - תוך נהיגה בפסילה וללא רשיון - לצורך ביצוע עבירת השוד. יש לקוות כי הרשויות המפקדות על הענקת רשיונות נהיגה ישקלו את מצבו הנפשי העדכני של הנאשם, אם יבקש לקבל רשיון נהיגה בתום תקופת הפסילה הנ"ל.

(לא נעלם מעיני כי בגזר הדין בתת"ע 7486-09-11 הנ"ל, הושת על הנאשם גם עונש של 3 חודשי פסילה על תנאי, מלקבל או להחזיק רשיון נהיגה למשך 3 שנים אולם, מכיוון שלא צוין בגזר הדין הנ"ל בעוון אילו עבירות יופעל העונש של פסילה על תנאי, לא ניתן להפעיל תנאי זה).

פיצויים

1. אני מחייב את הנאשם לשלם פיצויים לבעל המרכולית המצוייה בתחנת הדלק "פז-אפק", בסך של 1,976 ₪, המהווים למעשה השבת הסכום שנגזל.

2. אני מחייב את הנאשם לשלם למתלונן יוסף עבדי, פיצויים בסך 4,000 ₪.

3. אני מחייב את הנאשם לשלם למר עידן מזור, פיצויים בסך 2,000 ₪.

4. אני מחייב את הנאשם לשלם למר שמואל ממן, פיצויים בסך 2,000 ₪.

סכומי הפיצויים הנ"ל ישולמו ע"י הנאשם בדרך של הפקדתם בקופת בית המשפט עד ליום 28.12.14, על פי פרטים שיומצאו ע"י ב"כ המאשימה למזכירות בית המשפט.

קנס

בשל מצבו הסוציאקונומי של הנאשם, לא מצאתי לראוי לגזור עליו קנס, כעתירת ב"כ המאשימה.

המזכירות תעביר לשב"ס העתק מגזר הדין, תסקיר שרות המבחן וכל חוות הדעת בדבר מצבו הנפשי של הנאשם.

אני ממליץ בפני שלטונות שב"ס כי כליאתו של הנאשם תהא במתקן המתאים למצבו הנפשי ויש בו השגחה

מתאימה לאסירים הסובלים ממחלת נפש, כנאשם.

עוד אני ממליץ בפני שב"ס להעניק לנאשם את הטיפול המתאים למצבו הנפשי.

הודעה לנאשם זכות הערעור לבית המשפט העליון תוך 45 ימים.

ניתן והודע היום, י"ב תשרי תשע"ה, 6.10.2014, בנוכחות הנאשם וב"כ הצדדים.